

מגמות חיוביות – לחיות לצד הקורונה

יש האומרים כיום, שבית הספר נעלם ולא יחזור, מאחר ונשללה ממנו היכולת לאסוף פיזית קבוצות תלמידים בכיתה ולהחזיק מתקנים גדולים המאוישים על ידי עובדי מורשים. ואכן, מגפת הקורונה חדדה את העובדה שנדרש שינוי קיצוני מהיר באופן החשיבה האנושי, כדי להתאים למציאות החדשה. ייתכן שמציאות זו נכפתה על העולם, אך היא מהווה מאיץ לפריצות דרך חינוכיות ובתנאי שלא נסתפק בהישרדות גרידא.

רגע זה של פגיעות יוצר הזדמנות ליצירת מערכת חינוך חדשה – מערכת "אנטי שבירה"¹. מערכת שאינה ניתנת לשבירה, אוהבת זעזועים ושינויים שייחודה הוא ביכולתה להתמודד בהצלחה מרובה עם אי וודאות, לחץ ואקראיות הצומחת ומשגשגת כתוצאה מהשיבושים סביב². מערכות חינוך המעוניינות לפתח מערכת אנטי שבירה נדרשות להמשיך ברמה הפדגוגית אך הפוקוס הוא על הרמה הארגונית.

בפניכם רשימת מגמות אשר החלן לבצבץ ברמה זו או אחרת של עוצמה בתקופת הקורונה, והן בעלות פוטנציאל רב לתרום לשפר את החינוך והלמידה בטווח הבינוני והארוך, במידה ונשכיל להטמיען.

מגמות פדגוגיות

מתייחסות לתוכן ותוכניות לימודים, פרקטיקות הוראה, למידה והערכה.

קיימות מגמות בחינוך שנוצרו ו/או עשו פריצת דרך בתקופת הקורונה אשר נכון שיימשכו וישפרו את אופן ההתנהלות והתוצאות בבית הספר. אין ספק שהרוב ישמחו להפרד מלבישת מסכות וריחוק חברתי, אך כאמור, קיימות פעילויות חדשות שנוצרו עקב אילוצים בעולם החינוך ורצוי שיישאר עמנו³.

¹ <https://www.forbes.com/sites/qatarfoundation/2020/10/05/antifragile-education-how-can-schools-thrive-on-uncertainty/?sh=2e5109ed68e1>

² סים ניקולס טאלב, אנטי שביר, 2014, כנרתזמורה דביר.

³ [/https://www.educationdive.com/news/education-trends-to-continue-post-pandemic/586911](https://www.educationdive.com/news/education-trends-to-continue-post-pandemic/586911)

1. פרקטיקות למידה

- 1.1 **עלייה בלימוד מעורב Blended Learning** - תכנית למידה מעורבת יעילה שתניע את ההצלחה של תלמידים ותתמוך בלמידה חברתית ורגשית.
- 1.2 **גידול בלמידה מקוונת/למידה מרחוק** מגשרת על צורך מיידי הנוצר בסגרי חירום. נכון "עייפות זום" היא אמיתית, אך היכולת ללמוד באופן מקוון מנע הפסקה מוחלטת של למידה ועזר לשמור על יחסי תלמיד-מורה ועמית לעמית באמצעות למידה מרחוק שהיה הפורמט היחיד הקיים. הוראה מרחוק עשויה להיות יעילה, ובתנאי שהיא תואמת את הגישה של תלמידים ומורים למכשירים ולאינטרנט. היא יכולה להתקיים בפורמטים סינכרוניים ואסינכרוניים ומחוץ לכותלי בית הספר.

2. מיומנויות

- 2.1 **נטייה להטמעת מיומנויות קוגניטיביות**⁴ - מניתוחים עולה כי קיימות יכולות נפוצות של המאה ה-21 שמדינות נוטות לאמץ יותר בתוכניות הלימודים. לדוגמא, מיומנויות חשיבה ביקורתית ופתרון בעיות ממופות ביותר בחלק גדול מתוכנית הלימודים מאידך קיימת פחות התייחסות בתוכניות הלימודים לכישורים חברתיים או רגשיים (למשל, כבוד, אמון) או מושגים מורכבים (למשל: פעלנות ופעלנות משותפת).

3. תוכניות לימודים

כאשר מעצבים מחדש תוכניות לימודים חשוב לזכור:

- אין לזלזל בפחד המורים מהלא נודע ויש לאפשר להם מרחב לטעויות.
- להעצים מורים, במקום לצמצם את הפעלנות שלהם, בעת פיתוח תכנית לימודים חדשנית מבוססת בטכנולוגיות.
- להכיר בצורך בשינויים מתמשכים בתוכנית הלימודים תוך בשאיפה לשינוי טרנספורמטיבי.
- להיות ערים לאיומי אבטחת סייבר

- 3.1 **הזדמנות לקידום ופיתוח אוריינות נתונים**, באמצעות טיפול בחסמים בגישה לאינטרנט. טכנולוגיה מצופה להעצים את חוויות התלמידים בקמפוסים, ולא להחליף אותם. בשנת 2020, שימוש באינטרנט כבר אינו עניין של בחירה אלא של צורך לשם הישרדות כמוהו כמים וחשמל. בלעדיו אין פרט שיוכל לשגשג בכלכלה הנוכחית ובעולם המידע בו אנו חיים. שימוש בטכנולוגיה משמע להתרחב אל הרבה מעבר להפקת מסמכים, ולפתח אוריינות נתונים לשם ניתוח נתונים, שיתוף פעולה, פרסום ויצירה. כל אלו מיומנויות הנדרשות כדי להצליח בחיים בכלל ובעולם העבודה בפרט.
- 3.2 **גידול בתכניות לימודים חדשניות לפיתוח הון עצמי** – ה – OECD זיהה ארבעה סוגי תוכניות לימודים חדשניות התורמות לפיתוח ההון העצמי של הלומד: **תכנית לימודים פרסונלית, תכנית לימודים דיגיטלית, תכנית לימודים רב-תחומית ו/או מבוססת כשירויות ותוכנית לימודים גמישה.**

4. הערכה

- 4.1 **פיתוח תהליכי הערכה סינכרוניים וא-סינכרוניים** - בתי ספר מספקים הערכות לתלמידים. למידה מרחוק או למידה לסירוגין, דורשת חשיבה לגבי אופן ההערכה המותאם לתנאי ההוראה החדשים. יש לאפשר למורים יכולת לספק לתלמידים הערכה כוללת החל ממתן משוב במהלך תהליך ההוראה, וכלה בהערכות מסכמות בתום תהליך ההוראה המספק מידע ומשוב על הלמידה והתוצאות.
- 4.2 **מתן משוב מיידי** – יכול להיעשות בצורה סינכרונית, כאשר מורים ותלמידים עובדים יחד במקביל, תוך שימוש במשאבים מקוונים כגון כיתות וירטואליות. או **הערכה אסינכרונית** אפשרית, באמצעות פעילויות שונות בפלטפורמות למידה באמצעות יישומי טלפון, דואר או העברת הודעות מסורתיות אשר יכולים לתמוך ברציפות הערכה בהקשרים בעלי משאבים נמוכים, קישוריות נמוכה או מיומנות טכנולוגית נמוכה. **הערכה מסכמת** – אמצעות שיטות חלופיות כגון הערכה מקוונת או הערכה רציפה של הציונים שהושגו במהלך השנה.
- 4.2.1 **פתרונות טכנולוגיים בהכרח דורשים פיתוח פתרונות מאובטחים**, כולל אימות תהליך לזיהוי הנבחן, הצפנת נתונים כדי למנוע מניפולציה בבחינות, וכן הגבלת משאבים כדי למנוע מהנבחן להשתמש בחומר לא מורשה. (ממשק עם מגמות ארגוניות)

מגמות ארגוניות

המודל הבית ספרי או בית ספר כארגון מתייחסים למגמות הבאות: **תכנון וארגון, מנהיגות חינוכית, תשתיות פיסיקות וטכנולוגיות וחיבוריות.**

סגירת בתי ספר מעלה שאלות מעבר להמשכיות החינוך גרידא. בתי ספר ממלאים תפקיד מפתח בכל הקשור לרווחת הפרט, לכידות חברתית ובריאות. בנוסף, בתי ספר מספקים הערכות לתלמידים. מעבר לכיוון של למידה מרחוק או למידה לסירוגין, נדרשת חשיבה לגבי מדיניות משלימה התורמת ליכולת התמיכה של בתי הספר במשימות המסורתיות שלהם שהן: בריאות ורווחת התלמידים, ארוחות ושיטות הערכה.

5. ביזור, אוטונומיה, שותפויות ומגוון

5.1 **צמצום התנהגויות החוסמות אנטי שבירות כמו ריכוזיות וסטנדרטיזציה** - לסמן מטרות "על" בלא לחייב כיצד זה ייראה בשטח, לקדם אוטונומיה בכל הרמות ולעודד פיתוח מענים שונים ברמת בית הספר לצד שיתופיות.

5.2 **לשאוף לפיתוח מגוון פתרונות** במקום חיפוש נואש אחר פתרון אחד יעיל. לבחון פתרונות טכנולוגיים חלופיים ולפתח וליישם מודלים שונים של למידה מעורבת באמצעות שיח שיתופי ורחב, מנגנונים שלא היו מוכרים ומקובלים ויש לפתח אותם.

5.3 **לספק חינוך בכל מקום ובכל עת** - לפתח שותפויות עם אוניברסיטאות, מעבדות מחקר ויוזמות לפיתוח קהילה, לבנות קמפוס פתוח 'רב-גוני' בו מסלולי למידה מותאמים אישית.

5.3.1 **ליצור "קבוצות למידה"** (מקוונים ומחוברים), המורכבים ממספר ילדים, עוזרי תוכן שיאפשרו לצמצם את גודל הכיתות ומורים שיהפכו למובילי הוראה של מספר קבוצות. רצוי לעודד בעלי עניין נוספים כמו הורים, מורים, אנשי חינוך קהילתיים ובלתי פורמליים, מטפלים בילדים, מוזיאונים, ספריות ואחרים שמעוניינים לתרום.

6. בית הספר כמוקד קהילתי

6.1 **בית הספר הופך למוקד קהילתי** - העצמת הקשרים בין בית-ספר לקהילה ותקשורת משופרת בין הורים וצוותי בית הספר תורמים להעלאת ההערכה ההדדית ביניהם. הורים רבים הפכו למעורבים בתהליכי

ההוראה והלמידה, ומערכות בית הספר גילו במהירות שעליהן לספק להם תמיכה והדרכה על מנת שיוכלו לסייע ולתמוך הן בלמידה של ילדיהם והן בבריאותם הפיסית והנפשית.

6.2 **גידול במעורבותם של בעלי העניין⁵ משפרת את היכולת לספק מדיניות מותאמת ומענה מהיר בעתות משבר**, תוך איזון בין מעורבות ותגובתיות. מעורבות של בעלי העניין מרכזיים במיוחד בתקופות של ריחוק חברתי וצמצום הביטוי הפיזי של הקהילה מדגיש את הצורך ביצירה מחודשת של קהילות בית ספר מרוחקות. בעלי עניין בתנאי חירום עשויים לתמוך במעורבות בתכנון מדיניות המספקת תובנות רלוונטיות. תהליכי התייעצות עם נציגי מפתח כגון איגודים, בית ספר מנהלים, עמותות הורים ומומחי חינוך, תורמים לעיצוב פתרון שמותאם למציאות של בעלי עניין. קיימות דרכים שונות לערב בעלי עניין באמצעות התייעצויות ציבוריות או פנימיות, ועדים ומועצות, חברתיים ועדות שותפים, סקרים / סקרים, פרסומים ופגישות.

6.3 **המשכיות חינוכית בזמני חירום** - תלויה לחלוטין בשמירה על קשר הדוק של הצוות החינוכי עם בתי הספר במהלך הסגירה הפיסית של בתי הספר. הדבר חשוב במיוחד **ללומדים מקבוצות מקופחות ללא תמיכה הורית או חסרות חוסן**. יכולת למידה עצמית דורשת השתתפות פעילה ופעלנות מצד התלמידים. מתן אוטונומיה ללומדים והפנמת תפקיד ההורים בתהליך הלמידה בבית, דורש ממנהלי בתי הספר תקשורת שוטפת עם הקהילה כולה כדי ליזום ולקדם מעורבות הורית ביתית לעיצוב בית ספר בר קיימא, ומהמורים להושיט יד ולפקח על ההתקדמות של כל תלמידיהם ללא הרף.

6.4 **צורך במקצועות חדשים בצוות הבית ספרי** – לחצים וצרכים עדכניים במערכות החינוך הנגרמים על ידי מגפת הקורונה מציבים דרישות לכוח אדם מקצועי חדש ושונה. לדוגמא, אנשי ICT – בתחום התשתיות והתמיכה, יועצים בתחומים כלכליים, יועצי תקשורת ומדיה, פסיכולוגיים ועובדים סוציאליים, ניהול סיכונים, ניהול פרויקטים ועוד.

6.5 **פיתוח מערכות תמיכה להבטחת השלמות של לומדים, הורים ומורים** - בתי הספר זקוקים להגדרת קריטריונים ברורים בכל הקשור למעקב אחר תלמידים כדי להבטיח הן את בריאותם שלהם והן את הקהילה כולה; להיגינה של צוות בית הספר ובני משפחותיהם, ניקיון שטחי בית הספר, זמינות של תמיכה בריאותית בבתי ספר או הסעות לבית הספר; ובכל הקשור למתן ארוחות בריאות בבית ספר, יחד

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/8e95f977-5en.pdf?expires=1606818199&id=id&accname=guest&checksum=F498D0DF1EB73BD7CDD9E5F7CC50E4E9>

עם חינוך לתזונה נכונה ועזרה לגבי דיאטות, כאשר ההבנה היא שהתנהלות תזונתית נכונה תתרחב באמצעות הילדים למשפחות ולקהילה. שירותים חברתיים הניתנים בבית הספר, כגון ארוחות ותמיכה בבריאות הנפש, מושפעים ישירות מסגירת בתי ספר ונראה שיהיה צורך לפתח שינויים בתזמון, וצורות אספקה חלופיות.

6.5.1 **הבטחת הבטחון התזונתי והפיסי של הלומדים ובני משפחותיהם** – על מנת להבטיח למידה, בית הספר נדרש להבטיח את בטחונו התזונתי והפיסי של התלמיד מה שמצריך לעיתים קרובות התערבות ומעורבות בחיי המשפחה כולה.

6.6 **מערכת תמיכה למורים** – בתקופה של עומס, לחץ ומולטי-טאסקינג בין תפקידים כהורים ואנשי חינוך.

6.7 **להגדיר מרחבים פיזיים בטוחים** לאירוח קבוצות למידה ולהוצאת ילדים מהבית

7. הוראה כפרופסיה – הוראה כקריירה

7.1 **גישות חדשניות ויצירתיות לצורך גיוס ושימור מורים** - מערכות בתי ספר יצטרכו להקים תוכניות גיוס פרטניות, תמיכה בחונכות ואימון למורים מתחילים ובסיס ללמידה איכותית לאורך החיים.

7.2 **הוראה כקריירה לזמן מוגבל** – במציאות בה מחליפים 3 - 4 קריירות בממוצע לאורך החיים, התלאות שנגרמו על ידי למידה בתקופת מגיפה יגרמו להרבה אנשי חינוך לחשוב אם זה מה שהם רוצים לעשות למשך שארית חייהם.

7.3 **התאמה מהירה לדרכי הוראה שונות כתורמת לחדשנות רבה** מצד בתי הספר ואנשי המקצוע שלהם במהלך המשבר, אשר מצאו פתרונות רבים באמצעים וירטואליים להמשך הוראה ועיסוק בהם. התגלתה "דינמיות מדהימה" בקרב בתי ספר שתכננו והציעו פתרונות משלהם והוכיחו את יכולת החדשנות והשינוי שניתן לטפח בהם גם בהמשך. **במובן זה, המשבר מילא תפקיד טרנספורמטיבי:** בתי הספר ניסו לשחזר באופן מקוון את הגדרת בית הספר באמצעות כלים דיגיטליים ולמדו לקדם בתי ספר זריזים ואוטונומיים.

7.4 **יישום שיטות חדשניות קורא תגר על שיטות הוראה קיימות** וגורם למורים לשקול לשנות אותן. בתי ספר המספקים למורים סביבות בהן הם יכולים לשתף פעולה ולפתח לעצמם אסטרטגיות בקהילות למידה

מקצועיות – מוכיחים מתאם לרמות גבוהות יותר של מוכנות לשינוי, מודעות עצמית ומוכנות לאימוץ חדשנות, מה שתורם להם לשגשג בסביבות של חוסר וודאות.

7.5 **הקורונה כמאיץ עיצוב מקצוע הוראה בטוח, מיומן ואוטונומי המעודד פעילות ושיתוף פעולה.** שינויים ארוכי טווח דורשים תנאי בסיס בהיבטים תרבותיים ומוסדיים, מחויבות מצד יוזמי התוכניות ופעילים ומנהיגות מעורבים. לכן, **מנהלי בתי ספר הינם המפתח לקידום ולעיצוב תרבות של שינוי וחדשנות בבתי הספר.** מעורבות מורים ובעלי עניין אחרים יותר בקבלת ההחלטות, והתנהלות באמצעות מודלים אורגניים שיכולים להסתגל במהירות לשינוי מתמיד, תורמים להופעה של ה"נורמלי חדש".

8. בית הספר כמוקד לחדשנות וגמישות

8.1 **יצירתיות מגדילה את גמישות המודל הבית ספרי** - המגיפה סיפקה הזדמנות להתנסות בגישות חדשות ושיטות הוראה חדשניות וגמישות. בית הספר כמו אינו נתפס כחלל פיסית קבוע וסגור, בו הלמידה נעשית במועדים קבועים לכל לפי נושאים, גילאים וכד'. זו ההזדמנות לחשוב על מודלים חדשים של למידה מעשית, לפתח פעילויות אקדמיות אינטראקטיביות במגוון סגנונות, ליצור סרטונים ב"רוח בית הספר" ולתכנן מסיבות סיום בסגנון אחר. כל פעילות וגישה המסייעות בשמירה על המורל, המסורות וחזקת השייכות לקהילה – רצויות ומבורכות.

8.2 **שיתוף פעולה רחב ומקצועי בבתי ספר, נמצא בקורלציה לרמה גבוהה יותר של חדשנות.** גם תחושת האוטונומיה של המורים והשתתפות בקבלת ההחלטות תורמת ליצירת סביבה מונעת חדשנות. מנהלי בתי ספר המקדמים באופן פעיל מעורבות מורים בתהליכי קבלת ההחלטות נהנים מהפוטנציאל הסמוי הבלתי מנוצל של כוח ההוראה המנווט לחדשנות ושינוי מבפנים של המבנה הארגוני של בית הספר.

8.3 **העצמת בתי הספר כדי לאפשר חדשנות ושינוי** - האסטרטגיות שאומצו על ידי ממשלות כדי לעבור ללמידה מרחוק נשענו לרוב על יכולת בתי הספר להגיב במהירות, כמו גם על מיומנותם המיידית של מורים בתחום התקשוב. הדבר מדגיש את הדחיפות להכשיר מורים בשימוש בטכנולוגיה, ולספק פיתוח מקצועי ותמיכה. דרישות אלו תרמו לפעילויות:

- תמיכה והוראה של מורים למורים
- שימוש בפלטפורמות קיימות ברשת ובטלוויזיה

- השתתפות מורים בקורסים מקוונים פתוחים (MOOC), בכנסים מקוונים בנושא כלים דיגיטליים והוראה באינטרנט, וצפייה בתוכניות פדגוגיות בערוצי טלוויזיה חינוכיים לשם עדכון מערכי השיעורים שלהם.

9. בית הספר כארגון מורכב מסתגל

- 9.1 **תכנון פיננסי מותאם של בתי ספר** – בית הספר יצטרך להתאים עצמו לגישות יזמיות, וייתכן שרצוי כבר היום לבחון מה יקרה עם כל "הלבנים והטיט" הקיימים... האם ניתן יהיה להשתמש בחלק ממימון התחזוקה לבניית תשתיות לפס רחב, שירותים חברתיים, להקלה על משלמי המס? "
- 9.2 **טיפול מדיניות של שקיפות ליישום יעיל** כדי שתגובות מערכת החינוך למשבר תהיה יעילה, יש להקצות מטלות ברורות ולבזר תחומי אחריות למעורבים בתהליך. מורים צריכים להבטיח המשכיות בחינוך, מנהלי בתי הספר להנהיג ולקיים את שלמות המארג הקהילתי של בתי הספר, הורים לתמוך בפעילויות החינוכיות ובילדיהם, ורשויות מקומיות ומרכזיות נדרשות לתמוך במאמצים אלה. לשם כך נדרשת **מערכת ניטור** שתתמוך במעורבות ובתקשורת בין בעלי עניין בקהילות בית הספר וברחבי המערכת כדי לשמור על קשר, לטפח אמון ולהשלים את המגבלות המוטלות על הקרבה הפיזית.
- 9.3 **תכנון מדיניות חכמה על בסיס תחזיות ותרשימים רצויים** - חזרה ללימודים לצד הקורונה היום או איום/משבר חדש בעתיד, נדרש לעצב מדיניות חכמה לאור התייעצות עם בעלי עניין והתחשבות בגורמים הקשריים, באמצעות זיהוי כלי מדיניות המתאימים לאילוצי זמן, משאבים ויכולת. **עיצוב חזון** הוא העקרון המנחה להחלטת מדיניות, המתאר שאיפה למצב חינוכי מיטבי, וקירוב בעלי העניין סביב מטרה משותפת. החזון המנחה את תגובת המדיניות למשבר צריך להיות בלתי נפרד מאסטרטגיית תקשורת, מחויבות לעקרונות חינוכיים מרכזיים וחיזוק מעורבות בתי הספר, המורים, התלמידים וההורים. בעלי עניין מעורבים נוספים יוכלו להתאים את פעילויותיהם בהתאם, ולשפר את סיכויי ההצלחה באמצעות מאמצים מתואמים.

10. מערכות מידע ודיגיטציה לשיפור יכולות תגובה וניטור

- 10.1 **פיתוח מנגנוני צ'ק אין ברמת בית הספר**, אצל מורים וצוות בית הספר, כדי לפקח על רווחתם ולהבטיח שיש להם מספיק משאבים. במערכות חינוך עם פלטפורמות למידה מקוונות מנהיגי בתי ספר וצוותיהם

יכולים לעקוב אחר התלמידים שנכנסו והשתתף בשיעורים או הגישו שיעורי בית. מה שמאפשר למורים ולעובדי בית ספר אחרים לזהות תלמידים בסיכון.

10.2 **פיתוח מערכות מידע של נתונים** – ניתן להיעזר בפלטפורמות תקשורת קיימות (אפליקציות, פורטל בית ספר, עלונים וכו') כדי ליידע את הקהילה ולקדם מעורבות הורית ביתית ובית ספרית.

10.3 **קידום מנגנוני ניטור, בדיקה וביקורת רזים ושקופים בזמן אמת**, כולל בדיקות בריאות ומתקנים לכל המשתתפים.

10.4 **מתן גישה בזמן אמת לנתוני התלמידים**, מה שמסייע לתהליכי הוראה כולל קבלת משוב מהיר ומיידי.

10.5 **זמינות לחומרים רלבנטיים לתמיכה במורים**, וחיבור בין מורים בבתי ספר עם אתגרים דומים. ותמיכה במורים שצריכים לשמור על תקשורת יומיומית מיטבית עם כל תלמיד, באופן אידיאלי בצורה יומיומית להרשם

10.6 **איסוף משוב מההורים, תלמידים, מורים ומנהלי בתי ספר** וקביעת מדיניות בסיסית על ראיות.

10.7 **איסוף מידע ונתונים כמותיים בזמן אמת לשם** קבלת החלטות ועדכון מיידי של השטח לגבי ההחלטות - שני אלו הינם מרכיבים חיוניים למניעת משברים ותגובה למשבר, **איסוף מודיעין** מאפשר לפקח על משוב מכל בעלי העניין ובהתאם לכך לעצב באופן רציף את **תגובת המדיניות למשבר**, התורמת לטיפול מעורבות בעלי העניין.

11. תקשורת ומדיה - כלים הכרחיים

11.1 **צמצום חוסר וודאות, חרדה ושחיקת אמון באמצעות תקשורת שוטפת בעת משבר** – מעלה את המעורבות וההשתתפות של בעלי העניין ביוזמות לתמיכה בהמשכיות בחינוך. טיפוח שקיפות נעשה באמצעות אסטרטגיות תקשורת ממוקדות, למשל, מתן הדרכה למורים, הבהרת המקורות והיעדים הקיימים לרשויות מקומיות, ועדכון הורים ומורים על שיטות הערכה מעודכנות כולל מודלים חדשים של בחינות. חשוב מאוד להבטיח חומרים מתורגמים לכל השפות המקובלות במדינה.

11.2 **פיתוח תשתיות לתקשורת יעילה רבת פנים** - בונה על פלטפורמות מדיה זמינות, למשל אתרי אינטרנט, עלון, חדשות טלוויזיה, ראיונות ברדיו, פוסטים בפייסבוק ובטוויטר, תוך שימוש בשפה מותאמת כדי להגיע

לקהלים מגוונים ושימוש בעקרונות כמו: להיות רגוע, ברור, עובדתי וגלוי לב. מאידך, בשל הסיכון להציף בעלי עניין עם עדכונים מתמידים לכדי להתאים את התקדמות המגפה, אסטרטגיית התקשורת צריכה להתמקד באלמנטים רלוונטיים לחינוך, כמו: מידע עדכני וקישורים למשאבים שימושיים ולהימנע מ"זיהום מידע".

11.3 **פיתוח אסטרטגיית תקשורת מקצועית ואמינה ועירוב מנהיגים** - בהתחשב בהיקף ההלם המשפיע על מערכות החינוך ברחבי העולם, נדרשת אסטרטגיית תקשורת מרכזית חזקה. יש ליידע ולגייס בעלי עניין ומקצוענים לשם הבטחת תקשורת מתמשכת וממוקדת בבית הספר ובקהילה לגבי ההתפתחויות האחרונות. כיוון שהמגפה יצרה תנאים חסרי תקדים שעלולים להיות קשים ולוחצים עבור בני נוער, יזמו מנהיגים פוליטיים בעולם תקשורת ישירה עם לומדים צעירים.

11.3.1 **מסיבות עיתונאים עבור ילדים בלבד** כדי להקשיב לחששותיהם ולענות על שאלותיהם. (ראשי ממשלות נורבגיה, ניו זילנד ופינלנד)

11.3.2 **מוקדי חירום לילדים ולצעירים 24/7** – פייסיים, באמצעות טלפון, טקסטים ודואר אלקטרוני

11.4 **תמיכה במורים ומנהלים**, באמצעות מתן שירותי Back-Office המנתחים נתוני נוכחות ומעורבות בזמן אמת כדי ליצור התערבויות הדרכה ומנהליות.

ולבסוף, איור של ה - OECD,

המציע את רצף ההתנהגות בזמן משבר...

